

¿Què és una dona?

(Dona i Filosofia)

Cèlia Puchol

L'antiguitat grega va ser el bressol de la filosofia i no és estrany, per tant, que puguem considerar-la com la mare de la nostra cultura. És per això que molts dels mites i tabús del poble grec (masclista per excel·lència) han perdurat al llarg de tota la història deixant-hi la seua empremta, tan intensa que fins i tot ara és present entre nosaltres.

La forma de vida grega era la polis, que s'oposava clarament a altres formes alienes que eren considerades com bàrbares. S'enfrontava la vida en ciutat, l'agricultura, el comerç, l'existència d'allò que avui anomenaríem policia i exèrcit (les quals representaven l'institucionalització i legitimació de la guerra com l'única manera de mantindre la pau), etc., amb altres models de vida sense ciutats amb una ramaderia nòmada, l'intercanvi de productes i sense exèrcits ni guerres, entre altres coses. És a dir, que tot allò que s'allunyava dels costums grecs rebia adjectius pejoratius com ara bàrbar (que no participa de l'organització política grega, ni de les creences ni de res, i que, a més, no té raó).

També les dones rebien adjectius d'aquest tipus, perquè elles també eren diferents; s'allunyaven d'allò que era el prototip d'un ciutadà grec: mascle, adult, grec, racional, virtuós, que tocava la felicitat, que s'ocupava de treballs teòrics (no físics), etc. La dona, en canvi, és diferent. A la dona se li atorgaven els mateixos adjectius que a l'home, però amb un NO ben gros davant.

La dona, igual que el poble bàrbar, no participava de res.

Tota la tradició mitològica grega, que recull Hesíode (Ss. VIII-VII a.C.) a "Teogonia" i "Els treballs i els dies" recolza el menyspreu a què eren sotmeses (i encara som) les dones.

En la mitologia hi apareix una dicotomia entre masculí i femení. En un principi tot era un caos i va ser Zeus (ajudat per la seua mare, Gea) qui va imposar l'ordre. Gea, com una veritable mare, ajudà, de bon grat, el seu fill en la lluita pel poder. Però, de sobte, Gea esdevé dolenta i caracteritzada negativament. Ella representa la negror i el desordre contraposat amb l'ordre masculí de Zeus.

El poble grec d'aleshores, a més, tenia la creença que en un principi no hi havia dones. Els homes naixien de la Terra i tornaven a ella. No tenien malalties i, igual que les divinitats, no havien de treballar. L'arribada de les dones suposà el trencament i separació definitiva entre déus i homes, alhora que l'inici dels mals i de les desgràcies (igual que Eva per al Cristianisme).

Un bon dia Zeus (déu de l'Olimp) va rebre un sacrifici, però amb engany, així que va decidir venjar-se fabricant un mal per als homes: Pandora. Una dona que semblava una deesse, bella, sensual, seductora, etc. i ornada com per la cerimònia del matrimoni. Només ho semblava perquè amb la veu enganjava els homes.

D'altra banda, un pagès s'encarrega de fecundar la

terra i conrear-la per poder viure. A més, també ha de mantindre el caliu del foc de la llar i de la dona. Anàlogament, en la procreació cal amagar la llavor de l'home en el ventre d'una dona, per tant, cal també mantindre el caliu de la dona i del sexe. Aleshores la dona no és més que un ventre amb dos forats: un per menjar (s'ha d'omplir) i l'altre per el sexe i també s'ha d'omplir, perquè aquest ventre, segons el poble grec, és el ventre d'una gossa insaciable. La dona, per tant, és físicament i psíquica una gossa insaciable tant per menjar com per al sexe. Tot açò fa que els homes s'exhauresquen i que les dones sempre estiguen disposades a satisfer la seua fam insatisfeta. És per això que l'home és sotmès a un gran treball i cansament en, per exemple la cambra nupcial (i potser ací trobem l'explicació del tabús i preparaments que, fins i tot ara, envolten el matrimoni).

A més, la raça de les dones (que creà Zeus) és d'humanitat dubtosa i per a què una dona siga civilitzada li cal el matrimoni amb un home i que aquest la fecunde. El mascle, com que engendra, representa la part activa de l'acte sexual: el domini de la raó sobre la dona, que és inferior i no representa més que la part passiva de les unions entre femelles i mascles que, d'altra banda, pereixen arran de l'apetit insaciable de les dones.

Però el matrimoni també és necessari per l'home. Sense el matrimoni l'home no pot legitimar la seua descendència, malgrat que el

matrimoni supose tindre permanentment el mal al costat, çò és, la dona.

És per això que a partir del sorgiment de la raça de les dones no hi ha felicitat sense patiment, ni abundància sense treball, ni descendència sense matrimoni, etc. Malgrat que l'home (segons Aristòtil) és superior a la dona per natura.

Amb l'aparició de la raó (i de la filosofia) en la mentalitat del poble grec, els arguments que postulaven la inferioritat de les dones esdevingueren uns arguments raonats i, per tant, inqüestionablement acceptats. Aquesta contraposició entre masculí i femení forma part d'un conjunt de termes oposats que se'ns han transmès des d'aleshores: un i múltiple, claretat i fosc, dreta i esquerra, home i dona, etc.

A més de gran filòsof, Aristòtil (s. IV a.C.) és considerat el primer gran biòleg d'occident i com a tal s'ocuparà de la diferència entre mascles i femelles (homes i dones). És en aquest àmbit on més ens n'adonem de què en les ciències epistemològiques també juga un paper important la ideologia.

En el seu llibre "Sobre la generació dels animals", Aristòtil comença dient que en alguns animals (com desgraciadament en les persones) mascle i femella estan separats. Açò fa que en el mascle s'hi trobe el principi de moviment i generació (el mascle engendra en altri), mentre que en la femella està el principi de matèria (ella és engendrada).

Per això, en el cosmos la Terra fa el rol de mare i el cel i